

Mindhárom feladat helyes megoldásáért I. díjban részesült **Elek Péter**, a BME fizika BSc. szakos hallgatója, a Debreceni Református Kollégium Dóczy Gimnáziumának érettségizett tanulója, *Tófalusi Péter* tanítványa.

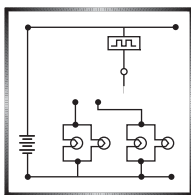
Két feladat hibátlan megoldásáért, illetve mindhárom feladat kisebb hibákkal való megoldásáért II. díjban részesült **Bokor Endre**, a Budapesti Fazekas Mihály Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium 11. osztályos tanulója, *Schrámek Anikó* tanítványa, **Fajzsi Bulcsú**, a Budapesti Fazekas Mihály Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium 12. osztályos tanulója, *Horváth Gábor* tanítványa, valamint **Fitos Bence**, a BME fizika BSc. szakos hallgatója, a Budapesti Németh László Gimnázium érettségizett tanulója, *Szászvári Irén* és *Dégen Csaba* tanítványa.

Két feladat lényegében helyes megoldásáért III. díjban részesült **Csépányi István**, a BME fizika BSc. szakos hallgatója, az Egri Szilágyi Erzsébet Gimnázium érettségizett tanulója, *Szabó Miklós* tanítványa, **Máth Benedek Huba**, a BME fizika BSc. szakos hallgatója, a Budapesti Fazekas Mihály Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium érettségizett tanulója, Horváth Gábor és *Nagy Piroska Mária* tanítványa, **Olosz Adél**, a BME építőmérnöki BSc. szakos hallgatója, a PTE Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium érettségizett tanulója, *Koncz Károly* tanítványa, valamint **Svastits Domonkos**, a BME fizika BSc. szakos hallgatója, a budapesti Piarista Gimnázium érettségizett tanulója, *Chikán Éva* tanítványa.

Egy feladat hibátlan megoldásáért dicséretben részesült **Kondákor Márk**, a BME fizika BSc. szakos hallgatója, a Budapesti Fazekas Mihály Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium érettségizett tanulója, Horváth Gábor és Nagy Piroska Mária tanítványa, **Magyar Róbert Attila**, a BME fizika BSc. szakos hallgatója, az Egri Dobó István Gimnázium érettségizett tanulója, *Hóbor Sándor* tanítványa, valamint **Pácsonyi Péter**, a Zalaegerszegi Zrínyi Miklós Gimnázium 12. osztályos tanulója, *Pálovics Róbert* tanítványa.

Az első díjjal a verseny plakettjén kívül az *NKFI Hivatal* által nyújtott támogatásból 70 ezer, a második díjjal 50 ezer, a harmadik díjjal 30 ezer, a dicsérettel 20 ezer forint pénzjutalom járt, a díjazottak tanárai és az országos verseny szervezői pedig a *Typotex Kiadó* könyveit kapták. A verseny megszervezését az Eötvös Loránd Fizikai Társulat ebben az évben szintén az *NKFI Hivatal* által az *Eötvös 100 emlékévk* alkalmából nyújtott támogatásból fedezte.

Tichy Géza, Vankó Péter, Vigh Máté

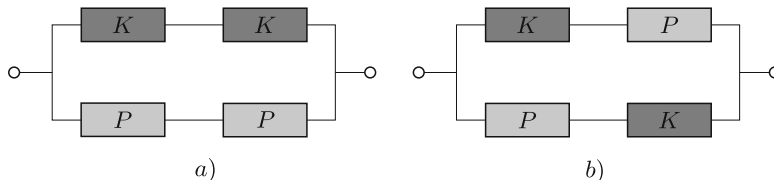
Fizika gyakorlatok megoldása

G. 683. Van két egyforma (piros) ellenállásunk és másik két egyforma (kék) ellenállásunk. Melyik kapcsolásban nagyobb az eredő ellenállás, ha

- a két pirosat és a két kékét is sorba, majd ezeket párhuzamosan kapcsoljuk;
- egy-egy piros és kék ellenállást sorba, ezeket pedig párhuzamosan kapcsoljuk?

(4 pont)

Megoldás. Legyen K a kék, P a piros ellenállás nagysága!

Az $a)$ esetben a két kék ellenállást sorba kapcsoltuk, így az eredőjük $2K$, a két sorba kapcsolt piros ellenállás eredője pedig $2P$. A két ág egymással párhuzamos kapcsolású, az eredőjük tehát

$$X = \frac{1}{\frac{1}{2K} + \frac{1}{2P}} = \frac{2KP}{K + P}.$$

A $b)$ esetben mindkét ágban egy-egy kék és piros ellenállás van sorba kapcsolva, így az eredőjük egyenként $K + P$. Ezen két – párhuzamosan kapcsolt – ág eredője:

$$Y = \frac{1}{\frac{1}{K+P} + \frac{1}{K+P}} = \frac{K + P}{2}.$$

Hozzuk közös nevezőre ezt a két kifejezést:

$$X = \frac{4KP}{2(K + P)}, \quad Y = \frac{(K + P)^2}{2(K + P)}.$$

Az a tört nagyobb, amelyiknek a számlálója nagyobb, hiszen a közös nevező pozitív. Vonjuk ki Y számlálójából X -ét:

$$K^2 + 2KP + P^2 - 4KP = K^2 - 2KP + P^2 = (K - P)^2 \geq 0.$$

$K = P$ esetén nyilván $X = Y$, de minden más esetben $Y > X$. Tehát a $b)$ kapcsolásban lesz nagyobb az eredő ellenállás.

Egyházi Hanna (Budapest, ELTE Apáczai Csere J. Gyak. Gimn., 10. évf.)

Megjegyzés. Az $a)$ eset eredő ellenállása K és P harmonikus közepe, a $b)$ kapcsolásnál pedig a számtani közepe. Ismert, hogy a harmonikus közép nem lehet nagyobb, mint a számtani közép, ebből már következik, hogy a $b)$ kapcsolásban nagyobb (vagy esetleg a másikéval egyenlő) az eredő ellenállás.

74 dolgozat érkezett. Helyes 37 megoldás. Kicsit hiányos (3 pont) 12, hiányos (1–2 pont) 16, hibás 5, nem versenyszerű 4 dolgozat.

G. 684. Egy repülőgép – légi térképészeti célból – állandó sebességgel és viszonylag kis magasságban hosszú ideig repül az Egyenlítő fölött. A földi irányítók azt észlelik, hogy a gép 48 óránként halad át a kiindulási pontja fölött. Mennyi idő telik el a napnyugta és a napkelte között a repülőgépen, ha a gép

- a) kelet felé repül,
b) nyugat felé repül?

(A repülőgépet időnként a levegőben töltik fel üzemanyaggal.)

(4 pont) Zétényi Gergő (Óbudai Harrer Pál Ált. Isk.) kérdése alapján

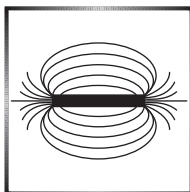
Megoldás. Ha a repülő a Földön állna, akkor 48 óra alatt 2 napfelkeltét és 2 naplementét látna a rajta utazó utas, hiszen ennyi idő alatt a Föld kettőt fordul.

a) A repülőgép 48 óra alatt egyszer kerüli meg a Földet. Ha a gép kelet felé, vagyis a Föld forgási irányával megegyező irányba repül, akkor az utasok (a $2 + 1 = 3$ fordulatnak megfelelően) 3 napfelkeltét és 3 naplementét látnak 48 óra alatt. Így a napnyugta és a napkelte között a repülőgépen $\frac{48}{6} = 8$ óra telik el.

b) Ha a repülőgép nyugat felé, vagyis a Föld forgási irányával ellentétes irányba halad, akkor 48 óra alatt az utasok (a $2 - 1 = 1$ fordulatnak megfelelően) csak 1 napkeltét és 1 napnyugtát látnak. Ennek megfelelően a napnyugta és a napkelte között a repülőgépen $\frac{48}{2} = 24$ óra telik el.

Sebestyén József Tas (Budapest, Baár-Madas Ref. Gimn., 8. évf.)

54 dolgozat érkezett. Helyes 26 megoldás. Kicsit hiányos (3 pont) 6, hiányos (1–2 pont) 18, hibás 4 dolgozat.

Fizika feladatok megoldása

P. 5122. Egy autó fékútja száraz, vízszintes aszfalton 50 km/h sebességnél legalább 13 méter, azaz ennyi utat tesz meg az autó a fékezés megkezdésétől a megállás pillanatáig. (A fékút definíciójában nem szerepel sem az ember, sem az autó reakcióideje.)

Mekkora ugyanennek az autónak a minimális fékútja 20 km/h sebességnél egy szokatlanul meredek, 30° -os hajlás-

szögű (kb. 58%-os!) lejtőn? * Vizsgáljuk a felfelé és a lefelé haladás esetét is!

(4 pont)

Közli: Széchenyi Gábor, Budapest

Megoldás. A teljes rendszerre felírhatjuk a munkatételt. Ha a lejtő dőlésszöge α , a fékút hossza s , az autó és terhelésének együttes tömege m , a nehézségi

* A világ legmeredekebb utcája az Új-Zélandon, Dunedin városában található, 350 méter hosszú Baldwin Street, ami 38° -os, tehát 78%-os meredekségű.